

Ўзбекистон

адабиёти ва сан'ати

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЬАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqsa boshlagan

e-mail: uzas@mcs.uz

2014-yil 24-yanvar • №4 (4247)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚАРОРИ

ЎЗБЕК МИЛЛИЙ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИНИНГ 100 ЙИЛЛИГИНИ НИШОНЛАШ ТҮГРИСИДА

Ўзбек Миллий академик драма театрининг нафакат мамлакатимиз, балки Ўрга Осиё минтақасида профессионал театр санъатига асос солиш ва уни ривожлантириши, халқимизнинг бой маданий мероси ва анъаналарини асрар-авайлаш, юртошларимиз, айниса, ёш авлоднимизни миллий ва умумбашарий қадрийлар, Ватанга муҳаббат ва садоқат руҳидаги камол топтириши, ёш истеъододларни тарбиялаш борасидаги улкан хизматларини инобатга олиб ҳамда ташкил этилганинг 100 йиллигини муносиб нишонлаш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, "Ўзбекестон" ижодий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, Республика Маънавияти тарғибот маркази ва кенг жамоатчиликнинг Ўзбек Миллий академик драма театрининг 100 йиллигини нишонлаш түгрисидаги таклифи маъкулансин.

2. Ўзбек Миллий академик драма театрининг 100 йиллигига бағишинган тадбирларни ўтказиш бўйича ташкилий кўмита таркиби иловага мувофиқ тасдиқлансин.

3. Ташкилий кўмита бир ой муддатда мазкур санаға муносиб тайёргарлик кўриш ҳамда уни юксак даражада ўтказиш бўйича тадбирлар рёжасини ишлаб чисин.

Шубу режада:

— Ўзбек Миллий академик драма театри биносини капитал таъмириш, замонавий техник воситалар билан жихозлаш ҳамда худудини ободонлаштириш бўйича тегисиши чора-тадбирларни амалга ошириш;

— "Ўзбек Миллий академик драма театри" китоб-альбомини нашрга тайёрлаш ва чоп этиши;

— Ўзбек Миллий академик драма

театри ҳақида ҳужжатли фильм яратиш; — "Ўзбекистон театр санъати: тарих, тараққиёт ва истиқбол" маъсусида республика илмий-амалий конференциясини ўтказиш;

— Коракалпогистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида, олий ва ўрта маҳсус, касб-хунар таълим мусасасалари, меҳнат жамоалари ва маҳаллаларда театар фаoliyatiга бағишишган учрашувлар ташкил этиши;

— 2014 йилнинг сентябр ойида Ўзбек Миллий академик драма театри биносимида мамлакатимиз театрлари вакиллари ва фахрийлари, маданият ва санъат нафоядлари, кенг жамоатчилик иштирокида ушбу санаға бағишишган бадий кече ўтказилий тадбирларни белгилансин.

4. Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси ва бошқа оммавий ахборот воситаларига Ўзбек Миллий академик драма театрининг 100 йиллигини нишонлаш билан боғлиқ тадбирларни кенг ёритиш тавсия этилсин.

5. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиши ўзбекистон Республикаси Баш вазири Ш.Мирзиёев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Тошкент шаҳри,
2014 йил 22 январь

И.КАРИМОВ

Мустақиллик сўзининг моҳиятида мужассам бўлган миллий ўзликни англар, ўз эл-юргига, ватанига эгалик тушишчалари моҳиятан ободлик, фаронсонлик, бунёдкорлик сўзлари билан бир бутун ва уйғун ҳолда тасаввур этилади. Шу маънода, халқимиз ўз озодлигининг 22 йиллигини нишонлаган 2013 йил Ўзбекистон учун буюн эврилишлар, бунёдкорлик жабжаларига бой бўлди.

ЮКСАЛИШ ДОВОНЛАРИ

Ўтган жума куни Вазирлар Мажхамасининг 2013 йилда мамлакатини ижтимоий-иктисодий ривожлантириш якунлари ва 2014 йилга мўлжалланган иктиносидаги дастурнинг ёнг мухим устувор йўналишларига бағишишган мажлислидаги мәруzasida давлатлини шарҳи тилга олган ва барчамиз бевосита гуло бўлётган бу жараёнларнинг ҳар биримизни мамлакатни модернизациялаш бўйича изчил давом эттаётган ислоҳотлар стратегиясини яққол намоён эттаёт.

Мамлакатимиз иктиносидаги салоҳиятини мустаҳкамлайдиган юқори технologияларни асосланувчи машина-созлик ва металлни кайта ишлаш саноати, курилиш материаллари, ёнгли ва озиқ-овқат саноатларидаги ўсиш-ўзгаришлар, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг роли ва ўрнини мустахкамлаш, ташкил иктиносидаги фаoliyatiда экспорт ҳажмини баркарор ошириш бориш ва бошқа кўплаб соҳалардаги иотуқларимиз ҳам салмоқли. Хусусан, ялпи ички маҳсулотларини умумий ҳажмидаги кишишлар, хўжалиги маҳсулотларни улушининг камайиш тенденсияси ҳам кузатилаётir. Бу жараённи, Президентимиз майорузасида кайд этилгандек, авваламбор иктиносидаги амалга оширилаётган

Муносабат

чукур таркибий ўзгаришларнинг, мамлакатимиз бир пайтлардаги аграр республикадан босқич-масбосқич равишда саноатни ривожланган замонавий давлатга айланиб бораёттанинг яққол тасдиғи сифатида қабул қилишимиз даркор.

Маъруza "Обод турмуш ўйни"-да амалга оширилган ишларнинг кўллини ижтимоий-иктисодий тараққиётининг умумжаҳон мезонларига қўйсан теран таҳлил этиб берилганки, мутола жараённада кўлга кирилган ютуқларимиз салмоғи ва манзараси кўз ўнгимизда яққол гавдаланиб, улар пировард натижада халқимиз маънавий дунёсини юқсалишига, миллат барқамоллигини таъминлашга хизмат қилаётгани, моддий бойлайлар мазнавий юқсалишининг асос-пойдеровори бўйлиб хизмат қилишга йўналтирилган билан аҳамиятидир. Бу ўрнида бошқа кўплаб жиҳатларни айтмаган тақдирда ҳам биргина кишишларни саноатни мемъорчилари борасида бошланган ва изчил давом этириб бериладиган, мамлакат ободлиги ва ижтимоий тараққиётida алоҳида ўрин тудагиган жараённи тилга олиб ўтмасдан бўлмайди.

Давоми иккинчи саҳифада.

Муҳаммад Юсуф таваллудинини 60 йиллини

Буюк мўъжизаларнинг бири бўлган бадий адабиёт қалбни покловчи, ҳаётга муҳаббат уйғотувчи қудратли куч сифатида, неча асрлардирки, инсонни ўзгу мақсадлар сари чорлаб келади. Дарҳақиқат, кўнгил кечинмалари — қувончу қайгулар, изтиробу ўзгу интилишларни тасдиҷан ифодалашида, ҳаёт мазмунини теран англаш, келажак авлодни инсонийлик, ватаннаварларлик руҳида тарбиялашда адабиётининг ўрнини бошқа ҳеч нарса боса олмайди.

Адабиёт қадр-қиммати унинг нечоғли замонавий экан билан ҳам белгиланади. Замонавийлик адабиётга янгича руҳ ва мазмун бағишилади. Янги адабиёт қаҳрамонларни майдонга келтиради. Давлат ва жамиятнинг бадий адабиётга ётиборо, шубҳасиз, унинг ҳалқиблигидан, яъни ҳалқ манфаатлари ва орзу-умидлари билан уйғун, вобаста эканидан далолат. Адабиётимизнинг истиқол ўйнига қўйсанда, янги-янги асрлар зуваласини қайнок ҳаёт жараёнининг ўзидан олишмокда.

Истиқод исқанжаларидан озод инсон қалб кечинмалари бутун ранг-баранглиги билан тараннум эттаётган мустақиллик даври адабиёти ҳақида сўз

МАРДОНА ВА ЎЗБЕКОНА ШЕРРИЯТ

мизнинг дастлабки йили буюк мутафаккир ва бобокалон шоиримиз Алишер Навоий йили деб аталгани, пойтактизимнинг көмарказида бу беназир зот номида Миллий боф ташкил этили, мұтасам ҳайкал ўрнатилгани нафакат адабиёт, балки бой маънавий меросимизга бекиёс ётиборнинг ёрқин наимойни бўлди. Мазкур бодга Абдулла Каҳдор, Ойбек, Сайд Аҳмад ва Саид Зуннунова каби атоқли адабларимизга ўрнатилган ёдгорликлар ҳам замонавий миллий адабиётимизга ётироғар бардавом эканини кўрсатади. Бугина эмас, ҳар йили ёнг улуг, ёнг азиз байрамимиз арафасида барча ватандушларимиз қатори қалам ахлининг ҳам юксак давлат мукофотлари, унвонлар ва орден-медаллар билан тақдирланиб келингандан ижодкорларимизга жўшқин илҳом баҳш этмоқда, ижтимоий фаoliyati билан катта ҳисса кўшган, бугун ҳам асрлари орқали ўқувчилар калбидаги ҳайрат ва ҳаяжон уйғотиб келаётган ижодкор.

Давлатимиз раҳбарининг қарорига кўра Ёзувчilar уюшмаси хузырида "Ижод" жамоат фонди ташкил этилгани қалам ахлини моддий ва маънавий

Давоми учинчи саҳифада.

Абдуғани ЖУМА олган сурат.

Кушдай унб қулоғиндан дунё кездим,
Кезиб-кезиб топганларим Сотини бўлди.
Канда олес қўтсан шунда қадрни сездим,
Канда юрсан ёди-мехрни овни бўлди.
Айланапин қора қошу қўзиндан-а,
Ўзиндан қўмаси ҳалқим, ўзиндан-а!..

Муҳаммад ЮСУФ

ТАСВИРЛАРДА ДАВР НАФАСИ

Мустақилликнинг илк йилларданоқ ижтимоий соҳаларнинг барча йўналишлари ҳатори ўзбек тасвири санъати ҳам тараққиётининг янги даврига қадам қўйди. Рассомларда ижодий ўсишнинг янги имкониятлари пайдо бўлди. Пойтактизимда ва республикамизнинг барча вилоятларида болалар ижодиёти марказлари фаoliyati кўрсатиб ёзилади. Иктидорли ёшларга Камолиддин Беҳзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институти ўз эшикларини очди.

Ўзбекистон Республикаси

Президентининг 1997 йил 23

январдаги Фармонига муво-

ғиф Ўзбекистон Бадий академиясининг ташкил этилиши бадий ижоди ўзига хос янгиланишлар даврини бошлаб берди. Давлатимизнинг кўллаб-куватлаши, яратилаётган шарт-шароитлар, кенг ижодий эркинлик боис, тасвирий санъатимиз усталарининг ижодий салоҳияти тўла ва самаралинга ўзага чиқмоқда. Бадий академия рассомларни, ёнг аввало, ёш истеъододларни ҳалқимизнинг бой маънавий дунёси, озод ва обод Ватан келажаги олдидағи масъулиятни ҳис этишга, миллий ўзликни англашга яойларни тараннум этувчи ёрқин асрлар яратишига йўналтириш ҳамда

биенналеси, "Тасвирий санъат фестивали" лойихалари, академик рассомлар асарларининг "Фикрлар парвози" номли кўргазмаси,

шунингдек, Мустақиллик, Наврӯз байрамлари. Конституция, ҳалкаро музейлар куни, Алишер Навоий ва

Заҳирiddин Муҳаммад Бобурнинг таваллудан санала-

рига бағишишган туркум кўргазмалар санъат соҳасида

да мухим воқеаларга айланди. Ўзбекистон билан хорижий мамлакатлар ўртасида дипломатик алоқалар ўтилтилганига 20 йил тўлиши муносабати билан катор кўргазмалар ташкил этилди.

Анъанавий ҳалкаро Тошкент замонавий санъат

Рассом ва замон

тасвирий санъати ранг-ба-

ранг ва сермазмун бўлди.

Академия томонидан ўтка-

зилган барча тадбирлар милий санъатимиз анъан-

ларини асрар-авайлаш ва

ривожлантириш, рассом,

уста ва дизайнерларимиз

изходидан барча тадбирлар милий санъатимиз анъан-

ларини асрар-авайлаш ва

ривожлантириш, рассом,

уста ва дизайнерларимиз

изходидан барча тадбирлар милий санъатимиз анъан-

ларини асрар-авайлаш ва

ривожлантириш, рассом,

уста ва дизайнерларимиз

изходидан барча тадбирлар милий санъатимиз анъан-

ларини асрар-авайлаш ва

ривожлантириш, рассом,

МАРДОНА ВА ЎЗБЕКОНА ШЕЪРИЯТ

Бошланиши биринчи саҳифада.

Манзили ва мақсади аниқ карвонда юксиз уловнинг ўзи бўйлади. Худди шундай, Мухаммад Юсуф кўнглидан эл қалбига йўл олган сўз каровининг ҳар бир сатрида она-Ватан — Ўзбекистонга бекиёс меҳрумхабат, эл қизматига камарбасталик, заҳматкаш ва улуғ ўзбек халқига чин фарзандлик эктироми, самимият ва жўшқин эктирос билан йўргилган маъно, оҳанг, ранг ва жозиба мужассам.

Мухаммад Юсуф шеърияти мардона ва ўзбекона шеърият. Унинг ҳар бир асари ижодкор шахси шеъри ялакат магиз каби тугал бир қиёфа касб этганида нечогли тасъирчан кучга айланышга қодир етканни на-миш этиб туради. У мамлакатимиз озодлигини, ҳеч иккilanмай, Қодирӣ ва Чўлпон каби улуғ ижодкорларнинг кўкисни кўйдириб кетган буюк армон ижобати сифатида кабул қилди. Шу боис бутун борлигини, истеъодини Ватан мадҳими таранум этишига бағишидан. Ҳақиқат шуки, она-Ватанга муҳаббат мавзуиди Мухаммад Юсуф қадар кўп ва хўб ёзган шоирлар саноқли. У бир шеърида “Дўстлар, оғиз тўлдириб — Ватан дэя олмоқ ўзи баҳт экан”, деб ёёса, бошқа бир шеърида “Ватан — юрагимнинг олампаноҳи”, деб угулайди. Ёки мана бу сатрларни ўқиб, кўнглида фарҳ-иғтиҳор тўймаган одам бормикан: “Сен шоҳларни осмонларга тегиб турган чинорим, Ота десам, ўғлим деб бош этиб турган чинорим. Кўнглидаги иғтиҳорим, Қўйнимдаги туморим, ўзинг менинг улуғлардан улуғимсан, Ватаним!”. М.Юсуф ана шундай ўтли меҳр, жўшқин рух, беғубор самимият, камтарона одоб билан мудом эл орасида бўлди, ўқтам шеърияting ўқтам шоининг умри ҳам эйида ниҳоя топди.

Мухаммад Юсуф ижодига хос яна бир мафтуҳкор хусусият — бу унинг шеъриятида олтин ёмбидай яркраб турувчи соддалик ҳадконалик. Унинг ҳар сатри, ҳар байти, бир қарашда оддий, аммо теран, образи мушоҳдалар билан зйнат топган. Бирон бир шеърида мижғов гаплар, мубҳам туй-

гулар, чучмал иборалар, нурсиз кечин-маларни учратмайсиз. У ҳеч қачон майдо туйғуларга берилимайди. Фикр — салмоклар, ифода — охорли, туйғу — ёрқин.

Мухаммад Юсуф хаётни бутун мурракбларни билан идрок этди, жамиятдаги да одамлардаги иллатлар, нокисликлардан ҳам кўз юммайди. Асл шеърият ўзи шундай: бамисли мусаллас — ҳам ширин, ҳам тахир, аммо ёқими.

Президент қарори асосида хукуматимиз ва маҳаллий ҳокимликлар томонидан М.Юсуф таваллудининг 60 йиллигига бағишиб ўтказиладиган “Адабиёт кунлари”да шоир ижодига хос бу каби фазилатлар хусусида атрофлича ва батафсил сўз юритилиши шубҳасиз.

Шоирнинг олтмиш йиллик тўйи мусабати билан ўтказилажак тадбирлар иккى йўналишда амалга оширилади. Биринчи йўналиш ташкилий ишлардан иборат бағишиб ўтлиб, январ-апрел ойларида шоирнинг “Сайламна”си, “Мухаммад Юсуф замондошлари хотиравасида” тўплами, шунингдек, ўзбек шоирларидан иборат “Сен элизминнинг юрагида яшайсан” тўплами чоп этилади. Пойтахтдаги шоир яшаган йўнглини ёдгорлик лавҳаси ўрнатилиб, ўт атрофи ободонлаштирилади. У таҳсил олган Ўзбекистон Жаҳон тиллари университетида маҳсус хона-музей ташкил этилади. Ҳаётни ва ижодий фаолияти ҳақида хужжатли фильм сурратча олиниади.

Иккинчи йўналиш — бу шоир ижодини кенг тарғиб этиши ва янада чукӯр ўрнанишга қаратилади. Ўзбекистон Ўзувчилар уюшмаси, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Республика Маънавият тарғибот маркази, “Камолот” ўшлар ижтимои ҳаракати, “Махалла” жамоат фонди, Олий ва ўрта маҳсус таълим, Ҳалқ таълими вазирликлари ва бошқа ташкилотлар маҳаллий ҳокимликлар билан ҳамкорликда барча таълим мусассалари, ҳарбий қисмлар, меҳнат жамоалари ва маҳаллаларда таникли адаби бу олимлар, санъаткорлар иштирокида “Адабиёт кунлари” доирасида шоир ижодига бағишиб ўтказади. Таълим

муассасаларида ўкувчи ва талабалар ўртасида шоир шеърлари асосида ифодали ўкиш танлови, “Муҳаммад Юсуф — Ватан кўйчиси” мавзуида иншолар танлови бўлиб ўтади. Апрел ойида Фанлар академиясида илмий конференция, Бобурномидаги Андижон вилоят театрида адабий анжуман ўтказиш мўлжалланмокда. М.Юсуф шеърлари билан айтиладиган кўшиклардан иборат “Назм ва наво” кечаси ҳам санъат муҳлисларига ўзига хос тухфа бўллади, деб ўйлаймиз. Апрел ойининг учунчи ўн кунлигига Ўзбек Миллий академик театрида бўлиб ўтадиган ижодий кечада пойтахт адабий жамоатлиги шоир хотирасига хурматли ўзиги ўтказади.

Юксаклиқдан туриб янада юксакрор манзилларни кўзлаш мумкин. Ҳеч шубҳа йўкки, Ўзбекистон ҳалқ шоир Мухаммад Юсуф шеърияти миллий ўзлики англаш, озод ва обод Ватан таранум этиш, оқ сут бериб ўлгайтирган она ҳалқла бутун умр садоқат билан хизмат қилиш борасида ўш авлод учун бундан бўён ҳам ибрат мактаби бўлиб хизмат киласаж.

**Юртим дэя кўйгани,
Кўйб-ёниб сўйгани,
Мардлик тўнин кўйгани
Ким унутар, Муҳаммад?**

**Шеър — суханга мартаба,
Марҳаматга марҳамат
Этимиш Эгам. Ҳар тараф
Кўйлаб ётар, Муҳаммад.**

**Ой порлар ўша-ўша,
Юлдузлар қўша-қўша,
Нур ёғилган тинч гўша,
Тонглар отар, Муҳаммад.**

**Эл угулар элинин,
Ёлғон — шоир ўлими.
Муҳаммаднинг йўлни
Яна тутар Муҳаммад!**

Саъдулла ҲАКИМ,
Ўзувчилар уюшмаси Фаоллар
кенгаси аъзоси

Умр — оқар дарё, дейдилар. Қаранг, атоқли адаб Ўлмас Умарбековнинг йилнинг энг яхши ҳикояси, деб эътироф этилган «Хатингни кутаман» номли илк асарини газетада ўйғанимга ҳам, мана, олтмиш йил бўлибди. Воажаб, вақт бунчалар тез ўтмаса. Биринчи ҳикоясидан кейин ёзувчининг «Бобоёнгоқ» номли янги асари босилди, тез орада китобхонларнинг, адабий жамоатчиликнинг тилига тушди. Ҳозир эсласам, ўша пайтадақ музалиф бутуни кунда инсоният олдида кўндаланг бўлган катта муаммони — экология мавзусини дадил кўтариб чиқкан, табиатга хос ўйгуничи асрарга давлат этган экан.

Ха, истеъодди ёзувчи ва драматург Ўлмас Умарбеков адабиётга чақмоқдек ярк икириб келганди. У умри бўйи ижодий изланишлар жарайида яшади, ҳавас қўлса арзигулик самараларга эришиди: ўнлаб хикоялар, киссалар, романлар, драма ва кинофильмлар яратди. Энг муҳими, қайси жаңарда, қандай мавзуми

га, қолаверса, пахта мавзуми билан боғлик тадбирларда қатнашиш. Орамизда Ўлмас ҳам бор эди.

Қамчик довони орқали юриб, ўйлудам олган ортада ортадик.

Биз ўшлар кичик, автобусда, оқсоқоллар енгил машиналарда. Дам олиши чоғи Лазиз Қаюмов менинг Ўлмас билан танишиди. Адаб

килинаркан, бирга борадиган бўлдик. Поездда сұхбатимиз кўр олиб тонг отганини, манзилга етиб келганимизни хам пайкамабмиз. Аввалдан таниши бўлсан ҳам ҳали уни шахс сифатида яқиндан билмас эканман. Сафаримиз давомида у дилбар, камтар, тафакури теран, билимдан, элларвэр фидойи инсон сифатида менда чукур тасасурот көлдириди. Мен уни ўзим учун янгидан кашф этдим. «Бадий асар одамни кутириши, йиглатиши, унда фожея юз бериси-бермаслигидан катъий назар, китобхонни ўйлатиши керак», дерди адаби. Чиндан ҳам қишини ўйлатмайдиган, фикр юритиши га жаҳбур этмайдиган асрар тезда эътибордан колади.

Ўлмас Умарбековнинг асарларини ҳар гал ўқига нимда, уларга ана шу мезон билан қарайман ва ёзувчининг ўзига талабчанилиги ютуклиларига омил бўлганини кўриб кувонаман. У яратган

«Севгим севгилим», «Кимнинг ташвиши йўқ», «Одам бўлиш кийин» каби насрар асарлар, «Аризасига кўра», «Комиссия», «Қиёмат қар» сингари драмаларнинг қизигин баҳс-муносараларга турти берганни боиси энг мавзуми. Адабий-драматик шиширишларни ўзасига ташминлаган омиллардан бирни дейиш мумкин.

Ўлмас Умарбеков эллик ёшга тўлганида «Шарқ ўлдузи» журналини тақлифига кўра кичик бир макола ёзган эдим. Аммо мақоладан кўнглини тўлмади. Унинг ижоди ҳақида бир рисола ёзишига аҳд килдим. Бунинг иккита сабаби бор эди: биринчидан, адабининг ижодий фаолияти ҳар хижатдан салмокдор, иккинчидан, унинг шахс сифатидаги фазилатларини кўпчиликка, айниска, ёш ижодкорларга ибрат қилиб кўрсатсан арзиди. Хайрият, «Истеъоддинг кўш қаноти» (1993) номли рисолам чоп этилиб, вафотидан чамаси иккича ойилари адаби кўлига етди. Шундай ва Сайд Аҳмадга қараб: «Сайд Аҳмад ада, Собир ака мен ҳақимда яхши асар ёзибидлар», деб кувонди. Унинг кувонганини кўриб кўнглими ёришиди. Оири хаста эканига қарамай, Ўлмас яна бир роман ёзган экан, асарни ўқиб берсиримни сўради. Мен ўқиб чидим. Кўп ўтмай, бу янги роман «Фотима ва Зухра» номи билан аввал «Шарқ ўлдузи» журналида, сўнг алоҳида китобхоли босмадан чиди.

Ўлмас Умарбеков ижодини ўзига хос серфайз, серхосин боғга киёслайман. Бу боғ ўзининг сўлимлиги ва чорийи билан кўнглиларга эзгу туйгуларни багишлайди. Колаверса, қалбимиз бу боғдан таскин ҳам топади.

Собир МИРВАЛИЕВ

Кулиб: «Э, қаранг-а, сиз ўзбек романни китобининг музалифи бўлсанисми? Мен китобнинг салмоғига қараб, сизни ҳам катта ёшли одам бўлса керак, деб ўйлардим», деди. Кулишдик. Уша пайтда Ўлмас Республика радиосининг адабий-драматик шиширишларни бўлимини башкарарди. Иши кўплиги боисидандир, у эртасига Тошкентга қайта туриб, мени радио билан ҳамкорликка тақлиф этиди, телефонини ёзиги қолди. Абдулла Қаҳхордек талабчан устоз ҳам бу иккича ойиларни ўзиги келинди. Ёнмада ўтиргани шоир Кудрат Ҳикмат (биз бирга ўқирдик) олдинги қатордаги истараси иссиқ, соч, кошлар коп-кора йигитчани кўрсатиб, “Шу Ўлмас бўлади, яхши йигит, камтар, истеъодди бола”, деб таътифларни ўзиги келинди. Унинг кувонганини кўриб кўнглими ёришиди. Шундай кейин ҳам у турли лавозимларда хизмат килди.

Бирон Ўлмас мени ўйлаб кўнғироқ қилиб қолди. Маълум бўлишича, унни Қарши давлат педагогика институти ижодий учрашувга тақлиф этиди. «Ёз ёмғири» асари ҳам муҳокама

замонасининг энг танилган шахслари олдиагина эмас, балки Ҳусайн Бойқаро ҳузуридан сўзини ўтказа оладиган, доно маслаҳатларига кўндира оладиган руҳий кучга эга эди.

Жомий Навоий номига Астро-бодга ўйлаб кўнжаланг мактубларидан бирори ўнда ҳарзиги нолойни гап ёки феъл кўрмадим. Сиздан илтимос, унга ишоят килиб, хотири шарифингиз илтифотини ўндан дариги тутмаган ва зарур иш юзасидан боради, эхтимом бер-

махсус нашуда аст. Илтимос онки, ишоят намояд иктифоти хотири шариф аз вай дареги на-доранд ва дар муҳиммии руҳу юмайдикиманоянд. Тавғиқ рафик бод». (Мазмуни: Азиз низездан сўнг мақсад шулки, мавлоно Абдулкарим ихло-су эътиқоди ва солих қиши-дир. «Дуодан сўнгра, музаббат кўнжиди. Ҳолидан ҳарзиги нолойни гап ёки феъл кўрмадим. Сиздан илтимос, унга ишоят килиб, хотири шарифингиз илтифотини ўндан дариги тутмаган ва зарур иш юзасидан боради, эхтимом бер-махсус нашуда аст. Илтимос онки, ишоят намояд иктифоти хотири шариф аз вай дареги на-доранд ва дар муҳиммии руҳу юмайдикиманоянд. Тавғиқ рафик бод». (Мазмуни: Азиз низездан сўнг мақсад шулки, мавлоно Абдулкарим ихло-су эътиқоди ва солих қиши-дир. «Дуодан сўнгра, музаббат кўнжиди. Ҳолидан ҳарзиги нолойни гап ёки феъл кўрмадим. Сиздан илтимос, унга ишоят килиб, хотири шарифингиз илтифотини ўндан дариги тутмаган ва зарур иш юзасидан боради, эхтимом бер-махсус нашуда аст. Илтимос онки, ишоят намояд иктифоти хотири шариф аз вай дареги на-доранд ва дар муҳиммии руҳу юмайдикиманоянд. Тавғиқ рафик бод». (Мазмуни: Азиз низездан сўнг мақсад шулки, мавлоно Абдулкарим ихло-су эътиқоди ва солих қиши-дир. «Дуодан сўнгра, музаббат кўнжиди. Ҳолидан ҳарзиги нолойни гап ёки феъл кўрмадим. Сиздан илтимос, унга ишоят килиб, хотири шарифингиз илтифотини ўндан дариги тутмаган ва зарур иш юзасидан боради, эхтимом бер-махсус нашуда аст. Илтимос онки, ишоят намояд иктифоти хотири шариф аз вай дареги на-доранд ва дар муҳиммии руҳу юмайдикиманоянд. Тавғиқ рафик бод». (Мазмуни: Азиз низездан сўнг мақсад шулки, мавлоно Абдулкарим ихло-су эътиқоди ва солих қиши-дир. «Дуодан сўнгра, музаббат кўнжиди. Ҳолидан ҳарзиги нолойни гап ёки феъл кўрмадим. Сиздан илтимос, унга ишоят килиб, хотири шарифингиз илтифотини ўндан дариги тутмаган ва зарур иш юзасидан боради, эхтимом бер-махсус нашуда аст. Илтимос онки, ишоят намояд иктифоти хотири ш

Олқор ДАМИН

СЕН ҚАЛБЛАРГА ҚАДАЛГАН БАЙРОҚ

ВАТАННИ АНГЛАШ

Ватан, сени англамоқ учун,
Тонг нашъасин англамоқ керак.
Ватан, сени англамоқ учун,
Гуллар сасин тингламоқ керак.

Ватан, сени англамоқ учун,
Ой нурига чўмилмоқ керак.
Юлдузларнинг чамалларига,
Тонга қадар кўмилмоқ керак.

Ватан, сени англамоқ учун,
Англаш зарур ҳар бир хасинни.
Нафасин деб тушуммоқ керак,
Сенинг олган ҳар нафасинни.

Ватан, сени англамоқ учун,
Ҳали бўлар қиласи камлик.
Тонгларнинг ёртмоқ учун
Ёномоқ керак мисоли шамдек!

НАВОИЙ

Навоий дегандা кулоқларимга,
Узок асрлардан нидолар келур.
Навоий дегандা гул боғларимга,
Қишида ҳам ажаб, хуш саболар келур.

Сени ёд эттанды, эй даҳо шоир,
Етурсдан шеврларвар кўрганим тоғидир.
Сени ёд эттанды, ёдимга бир-бир —
Фарҳоду Ширин, Мулкоролар келур.

Эй, ашъор мулканинг буюк сultonи,
Эй, ўзбек ҳалқининг суюк ўғлони,

«Хамса»нг боз ёритмиш шеърий самони,
Лутфий шод: «Элга не наволар келур!»

Сен она тилимнинг шердек ҳомийси,
Сен бу тил биносин толмас Монийси,
Номингдан дилларга минг хил гул иси,
То абад атири ҳаволар келур.

Тириксан, то тирик новали диллар,
Номингта нур сочиб турар минг йиллар,
Сен унчи тълизмада мудом бўй кўллар,
Номингдан дилларга наволар келур!

КОР ВА БАХОР

Ҳар кун кўраверби юйлида қорни,
Айтинг, соғинмаган борми баҳорни?

Айтинг, соғинмаган борми баҳорни,
Гулнафас, хушнафас ўшал оҳорни.

Мухаббатнинг кўзи кўр, деган ақида
ҳаётини бутунлай ўзгаришиб юбориши
шуни билмасдим. Бошга тушганини кўз
кўрар, деганлари шу, шекили? Февъ-
авторимда қандайдир ўзгаришиб бўлаёт-
ганини ён-атрофимдагилар ҳам сеза
бошлаши. Шўх-шаддор, шеър-кўшик
айтиб давранги гуллатадиган қиз бир-
данига камаг, сипг бўлиб коладими?
Менга нималар бўлпайти ўзи? Тикувчи-
лик цехида ишлайдиган катта-кичик
ҳамкасларим олдида айб иш қилган
одамдек ўзимни четга оламан. Ўта сер-
гап қизнинг одамови бўлиб қолгани,
айнича, «онамдея якимим». Ашиори
опани қизиқтиргани
бои имлоқи гап таш-
лайдиган бўлди:

— Абдухаббор, сен-
да бир гап бор...

Ашиори опа тикув
машинасини гирялла-
тиб ҳаракатга келтирас, тикаётгап
кимйимининг дам у, дам ба ёғини
афдариб ёчлар, базан
кўнгилдагидек чиқмаса,
бошқатдан сўқиб ти-
кишдан сира эринмасди.
Менинг кўлини ишга
бормаётганини, нигох-
ларим кимнандир изла-
ётганини Ашиори опа дарров илгар,
кўзойнек тагидан синчковлик билан
карас, «Сенга ўзи нима бўлди, тушун-
майман, бутунлай бошқача қиз бўлиб
колдинг», деб менинг нокулай ахволга со-
ларди.

— Сизга шундай тулюяти, ҳеч
нана бўлгани йўқ, кизиқмисиз? — деб
Ашиори опага сиздирмасдан эшикка
караб қўйман. Назаримда, шу лаҳза-
да уста юигит кириб келади ёнимда
пайдо бўлиб, хол-ахвол сўрайди, ана
шунда мендан баҳтири одам бўлмайди.
Аммо эшик очилмайди. Хонада
эса тикув машиналарининг бир ма-
ромдаги «ғир-ғир». Чеварлар ўзи иши
билан андармон.

Кимнингки, дастгохи бузилиб колса,
жингалар сочлари осилиб пешанасига
тушиб турдиган, кўпгилари ёқимили,
торгина жинси шимда эпчил ҳаракат
киладиган уста юигит созлаб берад, не-
гидир чеварларнинг барчаси уни ёқти-
риб колганидан гап отишар, мен ич-
ичимдан уни қизғанардим. Уста юигит-
нинг индамаслиги, мўмин-кобил
киёфаси, ораста, дид билан кийиниши,
мулойим жилмайиб қўйини ҳар
қандай қишини унга хайриҳоқ қилиб
кўйди. Эркин афтида, ўзига муносиб
жуфт ахтариб юрар, аммо бўни ўзга-
лар сезиб қолишини истамасди. Унинг
шахарини тарж этиб, қишлоғни иктиёр
этганига ажабланмадим, қиник кони
томган юртнинг сехру хозибаси кимни
ҳам ўзига тортмайди. Ашиори опа
Эркиннинг қишишог беш чакирим
нарида эканини айтиб қолувди.

Одамни базъян шайтон йўлдан уради,
мен дастгоҳим ишдан чиқиб қолиши-
ни ва шу ондаёй Эркин ёнимда
ҳозири нозир бўлишини истайвера-
ман. Аксига олиб машинанем бекаму
кўст ишлар, чокланадиган кийимлар
уюлиб хирмон бўлиб турарди. Чевар-
ларнинг паст-баландини унча-мунча
ўзлаштирган бўлсан ҳам тажрибасиз-
лиги тифайли дастгоҳини бузид қўйган
тикувчи киёфасига кириш мен учун
осонгиша ишга аланди. Машини ай-
ланини маромида таъминлайдиган
«кулук»ни жўрттага бўшатдим. Энди

дастгоҳ айланмай қўйди, нинаси ҳам
чок хосил кильмасди. Югурги пастки
қаватга тушдим. Бу ерда соатсоз, тел-
визор устаси, сартараш, суратшаш,
этикдўз учун алоҳида бўлмалар очи-
ган, юкорига нисбатан мижозлар
айтиб давранги гуллатадиган қиз бир-
данига камаг, сипг бўлиб коладими?
Менга нималар бўлпайти ўзи? Тикувчи-
лик цехида ишлайдиган катта-кичик
ҳамкасларим олдида айб иш қилган
одамдек ўзимни четга оламан. Ўта сер-
гап қизнинг одамови бўлиб қолгани,
айнича, «онамдея якимим». Ашиори
опани қизиқтиргани
бои имлоқи гап таш-
лайдиган бўлди:

— Абдухаббор, сен-
да бир гап бор...

Ашиори опа тикув
машинасини гирялла-
тиб ҳаракатга келтирас, тикаётгап
кимйимининг дам у, дам ба ёғини
афдариб ёчлар, базан
кўнгилдагидек чиқмаса,
бошқатдан сўқиб ти-
кишдан сира эринмасди.
Менинг кўлини ишга
бормаётганини, нигох-
ларим кимнандир изла-
ётганини Ашиори опа дарров илгар,
кўзойнек тагидан синчковлик билан
карас, «Сенга ўзи нима бўлди, тушун-
майман, бутунлай бошқача қиз бўлиб
колдинг», деб менинг нокулай ахволга со-
ларди.

— Сизга шундай тулюяти, ҳеч
нана бўлгани йўқ, кизиқмисиз? — деб
Ашиори опага сиздирмасдан эшикка
караб қўйман. Назаримда, шу лаҳза-
да уста юигит кириб келади ёнимда
пайдо бўлиб, хол-ахвол сўрайди, ана
шунда мендан баҳтири одам бўлмайди.
Аммо эшик очилмайди. Хонада
эса тикув машиналарининг бир ма-
ромдаги «ғир-ғир». Чеварлар ўзи иши
билан андармон.

Кимнингки, дастгохи бузилиб колса,
жингалар сочлари осилиб пешанасига
тушиб турдиган, кўпгилари ёқимили,
торгина жинси шимда эпчил ҳаракат
киладиган уста юигит созлаб берад, не-
гидир чеварларнинг барчаси уни ёқти-
риб колганидан гап отишар, мен ич-
ичимдан уни қизғанардим. Уста юигит-
нинг индамаслиги, мўмин-кобил
киёфаси, ораста, дид билан кийиниши,
мулойим жилмайиб қўйини ҳар
қандай қишини унга хайриҳоқ қилиб
кўйди. Эркин афтида, ўзига муносиб
жуфт ахтариб юрар, аммо бўни ўзга-
лар сезиб қолишини истамасди. Унинг
шахарини тарж этиб, қишлоғни иктиёр
этганига ажабланмадим, қиник кони
томган юртнинг сехру хозибаси кимни
ҳам ўзига тортмайди. Ашиори опа
Эркиннинг қишишог беш чакирим
нарида эканини айтиб қолувди.

Одамни базъян шайтон йўлдан уради,
мен дастгоҳим ишдан чиқиб қолиши-
ни ва шу ондаёй Эркин ёнимда
ҳозири нозир бўлишини истайвера-
ман. Аксига олиб машинанем бекаму
кўст ишлар, чокланадиган кийимлар
уюлиб хирмон бўлиб турарди. Чевар-
ларнинг паст-баландини унча-мунча
ўзлаштирган бўлсан ҳам тажрибасиз-
лиги тифайли дастгоҳини бузид қўйган
тикувчи киёфасига кириш мен учун
осонгиша ишга аланди. Машини ай-
ланини маромида таъминлайдиган
«кулук»ни жўрттага бўшатдим. Энди

дастгоҳ айланмай қўйди, нинаси ҳам
чок хосил кильмасди. Югурги пастки
қаватга тушдим. Бу ерда соатсоз, тел-
визор устаси, сартараш, суратшаш,
этикдўз учун алоҳида бўлмалар очи-
ган, юкорига нисбатан мижозлар
айтиб давранги гуллатадиган қиз бир-
данига камаг, сипг бўлиб коладими?
Менга нималар бўлпайти ўзи? Тикувчи-
лик цехида ишлайдиган катта-кичик
ҳамкасларим олдида айб иш қилган
одамдек ўзимни четга оламан. Ўта сер-
гап қизнинг одамови бўлиб қолгани,
айнича, «онамдея якимим». Ашиори
опани қизиқтиргани
бои имлоқи гап таш-
лайдиган бўлди:

— Абдухаббор, сен-
да бир гап бор...

Ашиори опа тикув
машинасини гирялла-
тиб ҳаракатга келтирас, тикаётгап
кимйимининг дам у, дам ба ёғини
афдариб ёчлар, базан
кўнгилдагидек чиқмаса,
бошқатдан сўқиб ти-
кишдан сира эринмасди.
Менинг кўлини ишга
бормаётганини, нигох-
ларим кимнандир изла-
ётганини Ашиори опа дарров илгар,
кўзойнек тагидан синчковлик билан
карас, «Сенга ўзи нима бўлди, тушун-
майман, бутунлай бошқача қиз бўлиб
колдинг», деб менинг нокулай ахволга со-
ларди.

Одамни базъян шайтон йўлдан уради,
мен дастгоҳим ишдан чиқиб қолиши-
ни ва шу ондаёй Эркин ёнимда
ҳозири нозир бўлишини истайвера-
ман. Аксига олиб машинанем бекаму
кўст ишлар, чокланадиган кийимлар
уюлиб хирмон бўлиб турарди. Чевар-
ларнинг паст-баландини унча-мунча
ўзлаштирган бўлсан ҳам тажрибасиз-
лиги тифайли дастгоҳини бузид қўйган
тикувчи киёфасига кириш мен учун
осонгиша ишга аланди. Машини ай-
ланини маромида таъминлайдиган
«кулук»ни жўрттага бўшатдим. Энди

дастгоҳ айланмай қўйди, нинаси ҳам
чок хосил кильмасди. Югурги пастки
қаватга тушдим. Бу ерда соатсоз, тел-
визор устаси, сартараш, суратшаш,
этикдўз учун алоҳида бўлмалар очи-
ган, юкорига нисбатан мижозлар
айтиб давранги гуллатадиган қиз бир-
данига камаг, сипг бўлиб коладими?
Менга нималар бўлпайти ўзи? Тикувчи-
лик цехида ишлайдиган катта-кичик
ҳамкасларим олдида айб иш қилган
одамдек ўзимни четга оламан. Ўта сер-
гап қизнинг одамови бўлиб қолгани,
айнича, «онамдея якимим». Ашиори
опани қизиқтиргани
бои имлоқи гап таш-
лайдиган бўлди:

— Абдухаббор, сен-
да бир гап бор...

Ашиори опа тикув
машинасини гирялла-
тиб ҳаракатга келтирас, тикаётгап
кимйимининг дам у, дам ба ёғини
афдариб ёчлар, базан
кўнгилдагидек чиқмаса,
бошқатдан сўқиб ти-
кишдан сира эринмасди.
Менинг кўлини ишга
бормаётганини, нигох-
ларим кимнандир изла-
ётганини Ашиори опа дарров илгар,
кўзойнек тагидан синчковлик билан
карас, «Сенга ўзи нима бўлди, тушун-
майман, бутунлай бошқача қиз бўлиб
колдинг», деб менинг нокулай ахволга со-
ларди.

Кўлларига олиб тору дуторни,
Ким ҳам соғинмади фасли дилдорни?

Кўлларига олиб тору дуторни,
Ким ҳам кўйлагиси келмас баҳорни?

Ким ҳам кўйлагиси келмас баҳорни,
Ҳар кун кўравериб юйлида қорни?

САМИМИЙЛИК

Самиимилик қалдироғоча ўхшайди,
Дил уйига ин куради тортимай.

Самиимилик узун қиласи мурин,
Ширин юзли, шаҳдо кўзли хотиндай!

Самиимилик — саодатнинг қаймоғи,
У дунёни кўклам тилини турди.

Самиимилик кулганини кўрсангиз:
Парни қиздек жонни ўтраб кулади.

Самиимилик — гул кулгуси каби соғ,
Коғозгула ўхшаб совуқ кулмайди.

У кулганди Кўён каби нур сочиб,
Дил богида шабадалар кўйлади!

...Фитна яшар самиимилик йўқ жойда,
Носамимий бўлсангиз бир шайтонисиз.</p

